

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ПОРІВНЯЛЬНО-АНАЛІТИЧНЕ ПРАВО

3/2019

WWW.PAP.IN.UA

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ

**Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове видання
«Порівняльно-аналітичне право»**

№ 3, 2019

**Ужгородський національний університет
Ужгород 2019**

Порівняльно-аналітичне право – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- Головний редактор:** Бисага Юрій Михайлович – доктор юридичних наук, професор
- Заст. гол. редактора:** Бєлов Дмитро Миколайович – доктор юридичних наук, професор
- Відповідальний секретар:** Рогач Олександр Янович – доктор юридичних наук, професор
- Члени редакційної колегії:**
- Бедь Віктор Васильович – доктор юридичних наук, професор;
  - Білаш Олександр Володимирович – доктор теології, кандидат юридичних наук, доцент;
  - Гайніш Едіта – доктор права, доктор філософії у сфері права (Словацька Республіка);
  - Громовчук Мирослава Володимирівна – кандидат юридичних наук, доцент;
  - Дрозд Олексій Юрійович – доктор юридичних наук, доцент;
  - Жежихова Мартина – кандидат юридичних наук (Словацька Республіка);
  - Лазур Ярослав Володимирович – доктор юридичних наук, професор;
  - Легеза Юлія Олександрівна – доктор юридичних наук, професор;
  - Лемак Василь Васильович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України;
  - Мраз Станіслав – доктор юридичних наук, професор (Словацька Республіка);
  - Рогач Іван – кандидат юридичних наук (Словацька Республіка);
  - Севрюков Олександр Павлович – доктор юридичних наук, професор (Російська Федерація);
  - Семерак Олександр Созонович – кандидат юридичних наук, професор;
  - Сідак Микола Васильович – доктор юридичних наук, професор;
  - Станіш Пьотр – доктор права, професор (Республіка Польща);
  - Ступник Ярослав Валерійович – кандидат юридичних наук, доцент;
  - Уканов Казбек – доктор юридичних наук, професор (Республіка Казахстан);
  - Фазикош Василь Георгійович – кандидат юридичних наук, професор;
  - Федоренко Владислав Леонідович – доктор юридичних наук, професор;
  - Шекк Олена Олександрівна – кандидат юридичних наук, доцент (Російська Федерація);
  - Ярема Василь Іванович – доктор економічних наук, професор.

Видання «Порівняльно-аналітичне право» включено до переліку наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з юридичних дисциплін.

Наказ Міністерства освіти і науки України № 463 від 25 квітня 2013 р.

Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право» включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

*Рекомендовано до опублікування Вченою радою
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 8 від 30.08.2019 року*

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА;
ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Гвоздїй В.А. ГЕНЕЗА РОЗВИТКУ ОРГАНІВ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ.....	14
Гуцько Н.Ю. КОРИГУЮЧА ЗАКОНОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ: ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ.....	17
Оршкова А.Ф. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ГАРАНТІЙ ПРАВ І СВОБОД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	21
Ратушна Б.П. ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ У СУДОВОМУ ПРАВОНАСТОСУВАННІ УКРАЇНИ.....	25

РОЗДІЛ 2

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Васильчук Л.Б. ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ ПРАВОВОГО ПРОСТОРУ.....	29
Ковтун В.І. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ: КОНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ.....	33
Комар П.А. СИСТЕМА ДЖЕРЕЛ ПРАВА ТА СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА: СУЧАСНИЙ СТАН ПОНЯТТЄВО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ І ПРИНЦИПІВ ПРАВОНАСТОСУВАННЯ.....	36
Кравченко М.Г. ВЧЕННЯ ПРО ОСНОВНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: ФАКТИ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	40
Нікітенко Л.О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	43
Панасюк В.М. ЦЕНЗИ В КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ.....	47
Посидинок В.В., Косілова О.І. ВТРУЧАННЯ У ПРАВА ЛЮДИНИ В НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ПРАВОВИХ ДОКТРИНАХ.....	50
Приполова Л.І., Котляренко О.П. КОНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	56
Пундор Ю.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЗА РЕЗУЛЬТАТОМ ВИБОРІВ 2019 РОКУ.....	60
Сус М.С. ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ В ЧАСТИНІ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ МЕДИЧНОЮ ДОПОМОГОЮ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	64
Чиж І.С. КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР.....	68

РОЗДІЛ 3

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС;
СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Акімова А.О. СПРАВИ ЩОДО СПАДКУВАННЯ, ЯКІ ВИРІШУЮТЬСЯ В ПОРЯДКУ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ: ОЗНАКИ ТА ВИДИ.....	74
--	----

Бобонич Є.Ф., Ковчі А.Л., Коморна О.М. ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ОХОРОНУ ПРАВ НА СОРТИ РОСЛИН.....	77
Буга В.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРІВ ПРО ОBOB'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ.....	80
Ватрас В.А. ЗМІСТ ТА ВИДИ ДЖЕРЕЛ СІМЕЙНОГО ПРАВА, ЩО ДІЯЛО НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ, ЩО ВХОДИЛИ ДО СКЛАДУ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ТА РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ.....	83
Квіт Н.М. ПРАВОВІ МЕЖІ СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЛЮДСЬКИХ ЕМБРІОНІВ: ПОРІВНЯННЯ НІМЕЦЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	87
Малярчук Л.С. ОСНОВНІ ПЕРЕДУМОВИ ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО БОРЖНИКА: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ.....	93
Савченко Т.М. СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПОЛЮВАННЯ» ТА «МИСЛИВСТВО».....	96
Філінович В.В. СУТНІСТЬ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗОВАНИХ ДОМЕННИХ ІМЕН ТА ЇХ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ.....	99
РОЗДІЛ 4	
ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО	
Буга Г.С. ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ.....	102
РОЗДІЛ 5	
ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
Зуб Г.А. СУДДЯ ЯК СПЕЦІАЛЬНИЙ СУБ'ЄКТ ТРУДОВОГО ПРАВА.....	105
Кучма О.Л., Сіньова Л.М. СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ФУНКЦІЇ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	108
Лазаренко А.М. ПРИНЦИП «РОЗУМНОГО ПРИСТОСУВАННЯ» ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ВІД ДИСКРИМІНАЦІЇ В ГАЛУЗІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН.....	112
РОЗДІЛ 6	
ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО	
Бондарчук Н.В., Сторожук К.І. ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ.....	115
Піддубна Д.С. ПРАВОВІ ВИМОГИ ЩОДО ПЕВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ОБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ОРГАНІЧНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ	118
РОЗДІЛ 7	
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО	
Галай В.О. КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ.....	123
Дічко Г.О., Алексєєв О.Г., Аніщенко М.А., Гамбург Л.С. МЕДИЧНА ТАЄМНИЦЯ: ПРОБЛЕМА ПОНЯТІЙНОГО ЗМІСТУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИПАДКІВ ПРАВОМІРНОГО РОЗГОЛОШЕННЯ	126

Зозуля Д.В. ПРО РЕФОРМУ ФІНАНСУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ.....	130
Золотухіна Л.О. МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПУБЛІЧНОГО ІНТЕРЕСУ.....	133
Коліуш О.Л. ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ.....	137
Комісаров С.А. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ.....	140
Коротун О.М. РОЛЬ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОХОРОНИ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	144
Логвиненко М.І., Савенко В.М. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНОЇ СЛУЖБИ У СФЕРІ ПОЗОВНОЇ РОБОТИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ (УКРАЇНА ТА РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА).....	147
Олефір К.В. ОСНОВНІ МОДЕЛІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	150
Парагайло В.О. АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ ЩОДО ПОРЯДКУ ПОВЕРНЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ В УКРАЇНУ.....	153
Циганок С.В. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ОСНОВА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ ВІДКРИТОСТІ У ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ.....	157
РОЗДІЛ 8	
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО	
Біленко П.С. ПОСТРАЖДАЛА ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ОСОБА: КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	161
Гумін О.М., Якімова С.В. ПСИХІЧНЕ НАСИЛЬСТВО У СКЛАДАХ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	164
Діба Н.І., Пустовіт В.А. ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ПРОТИПРАВНОМУ ПЕРЕРЕЗПОДІЛУ ТА ВІДЧУЖЕННЮ ВЛАСНОСТІ (РЕЙДЕРСТВУ) В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ.....	167
Жук І.В. ОЦІНКА СУСПІЛЬНОЇ НЕБЕЗПЕЧНОСТІ ОСОБИ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ.....	171
Максіменцев М.Г. ПРАВОВІ ФАКТОРИ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ.....	175
Михайлик О.Г. ДЕТЕРМІНАНТИ НАСИЛЬСТВА В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ.....	179
Нестерова І.А., Мацола М.І. КРИМІНОЛОГІЧНЕ ПРОФІЛЮВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ СУЧАСНИХ НАПРЯМІВ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ.....	182
Осадча А.С. ОКРЕМІ НОВЕЛИ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЩОДО СПЕЦІАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ ЗЛОЧИНУ ТА ЇХ АНАЛІЗ.....	185
Самокиш І.В. СУБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	188
Якімова С.В., Лесяк Н.І. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ВИД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	192

РОЗДІЛ 9**КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ****Ващенко І.О.**

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ ДІЙ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ
У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН,
ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ.....195

Венедіктов А.А., Венедіктова Ю.Є.

ТИПОВІ ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ
СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ, ЩО МОЖУТЬ БУТИ ВИКОРИСТАНІ
СТОРОНОЮ ЗАХИСТУ ДЛЯ ПОРУШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ
ОДЕРЖАНИХ ДОКАЗІВ НЕДОПУСТИМИМИ.....199

Волошина В.К.

ПРОКУРОР ЯК СУБ'ЄКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ РОЗУМНОСТІ СТРОКІВ
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....202

Гриньків О.О.

ЗАКОНОДАВЧІ НОРМИ ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НА ПРИКЛАДІ ДЕЯКИХ КРАЇН БЛИЗЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ.....205

Івасишин Т.М., Ничитайло І.М., Руснак О.В.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИРІШЕННЯ ІДЕНТИФІКАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ
ПОРТРЕТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....209

Каланча І.Г.

ЕЛЕКТРОННИЙ СЕГМЕНТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЕСТОНІЇ.....212

Котова О.С.

АРЕШТ МАЙНА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ:
ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....216

Лубенцов А.В.

АЛГОРИТМІЗАЦІЯ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СУДОВІЙ АВТОТЕХНІЧНІЙ ЕКСПЕРТИЗІ.....222

Михайленко В.В.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ДОКАЗІВ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....225

Мулявка Д.Г., Самілик Г.М.

АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....231

Проценко О.О.

ПСИХОЛОГІЧНІ ВМІННЯ ТА ЯКОСТІ СЛІДЧОГО, ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ
ВИКОРИСТОВУВАТИ МЕТОД ВЕРИФІКАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ.....235

Сезонов В.С.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСНИХ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ГАЛУЗІ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА.....239

Спасенко К.О.

НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ
ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБІТ З ПІДВИЩЕНОЮ НЕБЕЗПЕКОЮ
У СТРУКТУРІ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ.....243

Столітній А.В.

ЕЛЕКТРОННИЙ СКЛАДНИК У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНІ
РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН.....245

Яворська В.Г.

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ЗАХИСНИКА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....249

РОЗДІЛ 10**СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА****Попов Г.В., Семенюк В.М.**

СТАНДАРТИ НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ЮСТИЦІЇ ЩОДО ДІТЕЙ:
АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА ЗМІСТ.....254

Сенченко Н.М., Пророченко В.В.
ДЕРЖАВНА СУДОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ОРГАН,
ЩО ЗДІЙСНЮЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУДІВ.....257

РОЗДІЛ 11
МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Дракохруст Т.В.
ДОГОВІРНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....261

РОЗДІЛ 12
ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Турчак О.В., Мисько В.В.
КОНЦЕПТ «НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ АВТОНОМІЇ»
У ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІЙ ДУМЦІ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ ХІХ–ПОЧАТКУ ХХ СТ.....264

РОЗДІЛ 13
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Замрига А.В.
КОМПЕТЕНЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ, ЩО РЕАЛІЗОВУЄ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....268

РЕЦЕНЗІЇ

Кірін Р.С.
РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ Х.А. ГРИГОР'ЄВОЇ
«ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ:
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ».....271

Константин О.В.
РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ Н.Б. ПИСАРЕНКО
«ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА
(СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ)».....272

CONTENTS

SECTION 1

THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW;
HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL SCIENCES**Hvozdi V.A.**THE GENESIS OF THE DEVELOPMENT
OF ADVOCATE SELF-GOVERNMENT IN WESTERN EUROPE.....14**Hunko N.Iu.**

ADJUSTING LEGISLATIVE ACTIVITY: SOME THEORETICAL ISSUES 17

Orieshkova A.F.DEFINITION OF THE CONCEPT OF RIGHTS GUARANTEES AND FREEDOMS
OF INTERNALLY DISPLACED PEOPLE: THEORETICAL-LEGAL ASPECT.....21**Ratushna B.P.**

ADMISSIBILITY OF EVIDENCE IN JUDICIAL ENFORCEMENT OF UKRAINE.....25

SECTION 2

CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW

Vasylchuk L.B.CERTAIN FEATURES OF THE CONSTITUTIONAL-LEGAL MECHANISM
IMPLEMENTATION PROVISION OF THE UNITY OF LEGAL SPACE.....29**Kovtun V.I.**CURRENT CHALLENGES FOR THE PROTECTION OF SOCIAL RIGHTS:
CONSTITUTIONAL ASPECTS.....33**Komar P.A.**THE SYSTEM OF SOURCES OF LAW AND THE LEGISLATIVE SYSTEM:
THE CURRENT STATE OF THE TERMINOLOGY AND APPLICATION OF LAW PRINCIPLES.....36**Kravchenko M.H.**DOCUMENTS ON THE FUNDAMENTAL RIGHTS OF THE HUMAN:
THE FACTS, THE PROBLEMS AND THE WAYS TO SOLVE THEM.....40**Nikitenko L.O.**

PROBLEMS AND PROSPECTS OF CONDUCT DECENTRALIZATION REFORM.....43

Panasiuk V.M.

QUALIFICATIONS IN A CONSTITUTIONAL LAW.....47

Poiedynok V.V., Kosilova O.I.INTERFERENCE WITH HUMAN RIGHTS
IN GERMAN AND UKRAINIAN LEGAL DOCTRINES.....50**Prypolova L.I., Kotliarenko O.P.**CONSTITUTIONALIZATION OF THE LEGAL STATUS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE:
UKRAINIAN REALITIES AND FOREIGN EXPERIENCE.....56**Pundor Yu.O.**ACTUAL PROBLEMS OF THE ELECTORAL LEGISLATION OF UKRAINE
AS THE RESULT 2019 ELECTIONS.....60**Sus M.S.**PECULIARITIES OF THE CONSTITUTIONAL ENSHRINEMENT OF THE RIGHT
TO HEALTHCARE IN UKRAINE AND THE EUROPEAN COUNTRIES IN PART OF GUARANTEES
OF PROVISION OF MEDICAL CARE TO POPULATION: COMPARATIVE LEGAL ASPECT.....64**Chyzh I.S.**THE CONSTITUTIONAL RIGHTS AND FREEDOMS OF A PERSON:
THE UKRAINIAN INFORMATION AND LEGAL DIMENSION.....68

SECTION 3

CIVIL LAW AND CIVIL PROCEDURE;
FAMILY LAW; PRIVATE INTERNATIONAL LAW**Akimova A.O.**INHERITANCE CASES WHICH ARE SOLVED
IN INDIVIDUAL PROCEDURE: SIGNS AND TYPES.....74

Bobonych Ye.F., Kovchi A.L., Komorna O.M.

DIRECTIONS OF PERFECTION OF LEGISLATION OF UKRAINE
ABOUT PROTECTION OF RIGHTS ON THE PLANT VARIETY.....77

Buha V.V.

LEGAL REGULATION OF CONTRACTS ON COMPULSORY INSURANCE
OF CIVIL LIABILITY OF OWNERS OF LAND VEHICLES.....80

Vatras V.A.

CONTENTS AND TYPES OF SOURCES OF FAMILY LAW
ON UKRAINIAN LANDS CONSTITUTED IN THE GRAND DUCHY OF LITHUANIA
AND THE POLISH-LITHUANIAN COMMONWEALTH.....83

Kvit N.M.

LEGAL LIMITS TO THE CREATION AND USE OF HUMAN EMBRYOS:
COMPARISON OF GERMAN AND UKRAINIAN LEGISLATION.....87

Maliarchuk L.S.

BASIC PREREQUISITES FOR FORECLOSURE ON REAL PROPERTY:
THEORY AND APPLICATION ASPECT.....93

Savchenko T.M.

CORRELATION OF CONCEPTS “HUNTING” AND “WILDLIFE”.....96

Filinovych V.V.

THE ESSENCE OF INTERNATIONALIZED DOMAIN NAMES
AND THEIR LEGAL REGULATION.....99

SECTION 4**COMMERCIAL LAW, ECONOMIC AND PROCEDURAL LAW****Buha H.S.**

LEGAL REGULATION OF ECONOMIC ACTIVITY
IN THE FIELD OF HEALTH PROTECTION IN UKRAINE.....102

SECTION 5**LABOUR LAW; SOCIAL SECURITY LAW****Zub H.A.**

JUDGE AS A SPECIAL LABOR SUBJECT.....105

Kuchma O.L., Sinova L.M.

SURROGANCY AS A WAY OF REALIZATION
OF DEMOGRAPHIC FUNCTION OF SOCIAL MAINTENANCE.....108

Lazarenko A.M.

THE “SMART ADAPTATION” PRINCIPLE AS A WAY OF PROTECTION
AGAINST DISCRIMINATION IN THE FIELD OF LABOR RELATIONS.....112

SECTION 6**LAND LAW; AGRARIAN LAW;
ENVIRONMENTAL LAW; NATURAL RESOURCES LAW****Bondarchuk N.V., Storozhuk K.I.**

DISCRETIONAL AUTHORITIES IN THE CONTEXT OF THE REALIZATION
OF LAND LEGAL RELATIONS IN UKRAINE.....115

Piddubna D.S.

LEGAL REQUIREMENTS FOR ELEMENTS OF THE OBJECT COMPOSITION
OF ORGANIC FARMING IN UKRAINE.....118

SECTION 7**ADMINISTRATIVE LAW AND PROCEDURE;
FINANCE; INFORMATION LAW****Halai V.O.**

CLASSIFICATION OF PRINCIPLES OF PUBLIC SERVICE.....123

Dichko H.O., Aleksieiev O.H., Anishchenko M.A., Hamburh L.S. MEDICAL SECRET AND CASES OF MEDICAL INFORMATION LEGAL DISCLOSURE CHARACTERISTIC.....	126
Zozulia D.V. ABOUT THE REFORM OF FINANCING OF THE HEALTHCARE SYSTEM IN UKRAINE.....	130
Zolotukhina L.O. INTERNATIONAL AND NATIONAL STANDARDS FOR THE IMPLEMENTATION AND PROTECTION OF PUBLIC INTEREST.....	133
Koliush O.L. QUALITY ASSESSMENT OF THE PROVISION OF ADMINISTRATIVE SERVICES AS AN ELEMENT OF CORRUPTION PREVENTION.....	137
Komissarov S.A. ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF PUBLIC ORDER PROTECTION.....	140
Korotun O.M. THE ROLE OF STATE FUNCTIONS IN PROVIDING THE PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY ENTITIES.....	144
Lohvynenko M.I., Savenko V.M. ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF LEGAL SERVICE ACTIVITIES: COMPARATIVE ASPECT (UKRAINE AND REPUBLIC OF POLAND).....	147
Olefir K.V. BASIC MODELS OF LEGAL REGULATION OF INFORMATION ACTIVITY.....	150
Parahailo V.O. ADMINISTRATIVE PROCEDURES FOR THE RETURN OF CULTURAL PROPERTY TO UKRAINE.....	153
Tsyhanok S.V. E-GOVERNMENT AS A BASIS FOR INTRODUCING THE PRINCIPLE OF OPENNESS IN THE ACTIVITIES OF PUBLIC ADMINISTRATION BODIES.....	157
SECTION 8	
CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; PENAL LAW	
Bilenko P.S. DOMESTIC VIOLENCE INJURED PERSON: CRIMINOLOGICAL CHARACTERISTICS.....	161
Humin O.M., Yakymova S.V. MENTAL ABUSE IN CRIMES AGAINST PROPERTY UNDER THE LAWS OF UKRAINE	164
Dyba N.I., Pustovit V.A. PROBLEMS OF COUNTERACTION ILLEGAL REDISTRIBUTIONS AND ALIENATION OF PROPERTY (RAIDING) IN THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE.....	167
Zhuk I.V. ASSESSMENT OF A PERSON'S SOCIAL DANGER DURING APPLICATION OF FORCED MEASURES OF MEDICAL CHARACTER.....	171
Maksimentsev M.H. LEGAL FACTORS OF CRIMINALITY IN THE AREA OF SUBSIDIARY USE.....	175
Mykhailyk O.H. DETERMINANTS OF VIOLENCE IN PENAL INSTITUTIONS.....	179
Nesterova I.A., Matsola M.I. CRIMINOLOGICAL PROFILING AS ONE OF THE CURRENT WAYS OF CRIME PREVENTION.....	182
Osadcha A.S. SEPARATE NOVELS OF THE CURREN CRIMINAL CODE OF UKRAINE REGARDING SPECIAL CRIMINAL SUBJECTS AND ANALYSIS OF THEM.....	185
Samokysh I.V. SUBJECTIVE FEATURES OF CRIMES AGAINST PROPERTY UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE AND EASTERN EUROPE.....	188
Yakymova S.V., Lesiak N.I. CRIMINAL-LEGAL DEFINITION OF HOME VIOLENCE CONCEPT ACCORDING TO UKRAINIAN LEGISLATION.....	192

SECTION 9**CRIMINAL PROCEDURE AND CRIMINALISTICS;
FORENSIC EXAMINATION; INVESTIGATIVE ACTIVITY****Vashchenko I.O.**

FEATURES OF THE USE OF SPECIAL KNOWLEDGE
IN CONDUCTING INDIVIDUAL INVESTIGATIVE ACTIONS
IN THE INVESTIGATION OF CRIMES CONCERNING DISTRIBUTION OF DRUGS,
PSYCHOTROPIC SUBSTANCES, THEIR ANALOGUES OR PRECURSORS..... 195

Venediktov A.A., Venediktova Yu.Ie.

TYPICAL VIOLATIONS OF COVERT INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIONS
PROCEDURE WHICH CAN BE USED BY THE DEFENSE FOR RAISING THE QUESTION
OF THE ADMISSION OF OBTAINED EVIDENCE AS INADMISSIBLE..... 199

Voloshyna V.K.

PROSECUTOR AS THE SUBJECT OF ENSURING THE PRINCIPLE
OF REASONABLE TIME IN CRIMINAL PROCEEDINGS..... 202

Hrynkiv O.O.

LEGISLATIVE NORMS FOR CAUSING DAMAGE DURING
THE IMPLEMENTATION OF THE OPERATIONAL AND SEARCH ACTIVITY
ON THE EXAMPLE OF SOME CIS COUNTRIES..... 205

Ivasyshyn T.M., Nychytailo I.M., Rusnak O.V.

THE METHODOICAL BASIS OF RESOLVING
THE IDENTIFICATION TASKS OF PORTRAIT RESEARCHES..... 209

Kalancha I.H.

ELECTRONIC SEGMENT OF CRIMINAL PROCESS IN ESTONIA..... 212

Kotova O.S.

SEIZURE OF PROPERTY IN CRIMINAL PROCEEDINGS: COMPARATIVE LEGAL ASPECT..... 216

Lubentsov A.V.

ALGORITHMIZATION OF EXPERT STUDIES IN FORENSIC AUTOMOTIVE EXPERTISE..... 222

Mykhailenko V.V.

THE PROBLEM ASPECTS OF THE ASSESSMENT OF EVIDENCE
BY AN INVESTIGATING JUDGE IN A CRIMINAL PROCEEDING..... 225

Muliavka D.H., Samilyk H.M.

ACTUAL TASKS OF ENSURING
FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF THE STATE..... 231

Protsenko O.O.

PSYCHOLOGICAL SKILLS AND QUALITIES OF THE INVESTIGATOR, WHICH HELP
TO USE THE VERIFICATION METHOD IN THE INVESTIGATION OF CRIMES..... 235

Sezonov V.S.

PROBLEMS OF FORMATION OF COMPLEX EXPERT RESEARCH IN THE FIELD
OF CRIMINALISTIC DOCUMENTS..... 239

Spasenko K.O.

CONSEQUENCES OF VIOLATION OF SAFETY RULES DURING WORKS
WITH HIGH RISK IN THE STRUCTURE OF CRIMINALISTIC CHARACTERISTICS..... 243

Stolitnii A.V.

ELECTRONIC COMPONENT IN THE CRIMINAL PROCEDURAL LAW
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN..... 245

Yavorska V.H.

PROBLEMS OF PERFECTION OF PLENARY POWERS OF DEFENDER
IN CRIMINAL PROCESS..... 249

SECTION 10**JUDICIAL SYSTEM; PUBLIC PROSECUTION SERVICE AND BAR****Popov H.V., Semeniuk V.M.**

STANDARDS OF TRAINING OF SPECIALISTS IN THE FIELD OF JUVENILE JUSTICE:
RELEVANCE OF IMPLEMENTATION AND CONTENT..... 254

Senchenko N.M., Prorochenko V.V. STATE JUDICIAL ADMINISTRATION OF UKRAINE AS BODY, WHICH PROVIDES THE PROVISION OF THE ACTIVITIES OF COURTS	257
SECTION 11	
INTERNATIONAL LAW	
Drakokhrust T.V. CONTRACTUAL AND LEGAL SUPPORT FOR EUROPEAN UNION MIGRATION POLICY.....	261
SECTION 12	
PHILOSOPHY OF LAW	
Turchak O.V., Mysko V.V. THE CONCEPT OF “NATIONAL AND CULTURAL AUTONOMY” IN PHILOSOPHICAL AND LEGAL THOUGHT OF GALICIA IN THE LATE NINETEENTH AND EARLY TWENTIETH.....	264
SECTION 13	
TOPICAL ISSUES OF JURIDICAL SCIENCE	
Zamryha A.V. JURISDICTION OF THE GENERAL PUBLIC ADMINISTRATION WHICH MAINTAINS ADMINISTRATIVE SUPPORT OF THE BUSINESS ACTIVITIES IN UKRAINE.....	268
REVIEWS	
Kirin R.S. REVIEW OF THE MONOGRAPH BY KH.A. HRYHORIEVA “GOVERNMENT ASSISTANCE TO AGRICULTURE IN UKRAINE: ISSUES OF LEGAL SUPPORT”.....	271
Konstantyi O.V. REVIEW OF THE MONOGRAPH BY N.B. PYSARENKO “FUNDAMENTALS OF ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS (MODERN UKRAINIAN CONTEXT)”.....	272

РОЗДІЛ 2 КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.4

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ ПРАВОВОГО ПРОСТОРУ

CERTAIN FEATURES OF THE CONSTITUTIONAL-LEGAL MECHANISM IMPLEMENTATION PROVISION OF THE UNITY OF LEGAL SPACE

Васильчук Л.Б.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Встановлено, що забезпечення єдиного правового простору держави має бути реалізоване через певні механізми. На сучасному етапі розвитку вітчизняної державності та права очевидно є необхідність створення механізму забезпечення єдиного правового простору в Україні, який дав би змогу оптимізувати законодавство на основі положень Конституції України.

Визначено, що сьогодні механізм забезпечення єдиного правового простору є не лише поточним, а й ретроспективним, оскільки, крім забезпечення єдиного правового простору, органам влади вже з проектного етапу доводиться розбирати ті порушення єдності правового простору, які були допущені в минулому. Імовірно, після досягнення стану впорядкованості та співвіднесеності нормативних правових актів, що були прийняті раніше, завдання забезпечення єдиного правового простору перестане бути настільки ємним і важливим.

Встановлено, що зазначені механізми тісно переплітаються між собою, є взаємопов'язаними, а в деяких випадках навіть поглинаються один одним. Наприклад, взаємодія механізму реалізації Конституції України та механізму реалізації основних прав і свобод людини й громадянина виявляється в тому, що реалізація таких прав відбувається не інакше, як через здійснення положень Конституції України, конституційних норм про ці права та свободи. Під час реалізації своїх прав та обов'язків громадянин здійснює конституційні приписи.

Доведено, що в конституційно-правовому механізмі забезпечення єдиного правового простору домінуюча роль належить заходам державного примусу, тобто застосуванню заходів конституційно-правової відповідальності. Це свідчить про важливість формування єдності правового простору, що спрямовується на забезпечення цілісності й суверенності держави, національної безпеки та правопорядку.

Ключові слова: правовий простір, конституційно-правовий простір, єдність конституційно-правового простору, конституційний лад, механізм реалізації основних прав і свобод людини та громадянина.

It is established that the provision of a single legal space of the state should be implemented through certain mechanisms. At the present stage of development of national statehood and law, there is an obvious need to create a mechanism for ensuring a single legal space in Ukraine, which would allow to optimize legislation based on the provisions of the Constitution of Ukraine.

It is determined that at present the mechanism for ensuring a single legal space is not only current but also retrospective, since, apart from providing a single legal space, from the project stage, the authorities have to sort out those violations of the unity of legal space that were committed in the past. It is likely that once the state of orderliness and consistency of normative legal acts adopted earlier is reached, the task of providing a single legal space will cease to be so capacious and voluminous.

It is noted that these mechanisms are closely intertwined, interconnected, and in some cases absorbed by each other. For example, the interaction between the mechanism of implementation of the Constitution of Ukraine and the mechanism of realization of fundamental rights and freedoms of man and citizen is manifested in the fact that the realization of such rights is no different than through the implementation of the provisions of the Constitution of Ukraine, the constitutional rules on these rights and freedoms. In exercising his rights and duties, a citizen carries out constitutional prescriptions.

It is proved that in the constitutional-legal mechanism of ensuring a single legal space the dominant role belongs to the measures of state coercion, the application of the measures of constitutional-legal responsibility. This demonstrates the importance of forming a unity of legal space aimed at ensuring the integrity and sovereignty of the state, national security and law and order.

Key words: legal space, constitutional-legal space, unity of constitutional-legal space, constitutional order, mechanism of realization of fundamental rights and freedoms of man and citizen.

Формування правової держави в Україні є вкрай складним процесом, що включає в себе не лише формування структур влади, які здатні забезпечити дотримання законності та прав громадян, а й наявність широкого спектру політичних партій і рухів, соціальних груп та прошарків зі своїми специфічними інтересами, особливою правовою, політичною, соціальною й економічною поведінкою [1, с. 22].

Нині більшість учених-правознавців (наприклад, С. Агафонов [1, с. 22], О. Скаун [2, с. 121], Р. Шай [3, с. 25] та низка інших) вважають, що формування правової держави в нашій країні є тривалим процесом, який зумовлює необхідність кардинального реформування економічної, політичної, правової та інших систем суспільства. Основною проблемою формування принципу верховенства права є відсутність не необхідних правових норм, які б належною мірою забезпечили права й свободи

людини та громадянина, а належного механізму їх реалізації. Таких норм досить багато: і право кожного на безкоштовну медичну допомогу, і право на працю, і право на безоплатну вищу освіту тощо. Оскільки виконання цих та інших норм Конституції України сьогодні неможливе з огляду на відсутність нормативно-правових актів, які закріплювали б відповідний механізм, ці положення стають звичайними деклараціями. Відповідно, декларативного характеру набуває й ст. 1 Конституції України.

Саме тому 21 червня 2019 р. Президент України В. Зеленський підписав указ № 421/2019 «Про Комісію з питань правової реформи». У ньому основним завданням Комісії з питань правової реформи (далі – Комісія), яка матиме статус консультативно-дорадчого органу при Президенті України, визначено «сприяння подальшому розвитку правової системи України на основі конституційних принципів верховенства права, пріоритетності

прав і свобод людини й громадянина з урахуванням міжнародних зобов'язань України».

Комісія, зокрема, готуватиме та подаватиме Президентові України пропозиції щодо внесення змін до Конституції і законів України, спрямованих на забезпечення реалізації конституційних норм та принципів, а саме пріоритетності захисту фундаментальних прав і свобод людини й громадянина. Також вона здійснюватиме «подальший розвиток законодавства про організацію судової влади та здійснення правосуддя, удосконалення законодавства про кримінальну відповідальність та кримінального процесуального законодавства України, реформування органів правопорядку, а також створення умов для реінтеграції в єдиний конституційний простір України тимчасово окупованих територій України та населення, що на них проживає» [4]. Як постає з наведеного, однією з функцій Комісії є саме забезпечення єдності правового простору в нашій державі.

Забезпечення єдиного правового простору держави має бути реалізоване через певні механізми. На сучасному етапі розвитку вітчизняної державності та права очевидною є необхідність створення механізму забезпечення єдиного правового простору в Україні, який дав би змогу оптимізувати законодавство на основі положень Конституції України.

Нині механізм забезпечення єдиного правового простору є не лише поточним, а й ретроспективним, оскільки, крім забезпечення єдиного правового простору, органам влади вже з проектного етапу доводиться розбирати ті порушення єдності правового простору, які були допущені в минулому. Імовірно, після досягнення стану впорядкованості та співвіднесеності нормативних правових актів, що були прийняті раніше, завдання забезпечення єдиного правового простору перестане бути настільки ємним і важливим.

Під час розгляду будь-якого явища вагоме значення має понятійний апарат, його правове визначення, що несе смислове та змістове навантаження. Проблема формування правового визначення поняття «механізм забезпечення прав і свобод людини й громадянина» полягає в тому, що на сьогодні науковці та юристи-практики мають неоднозначні його розуміння, а законодавцем не було проведено його нормативно-правове визначення та закріплення [5, с. 81].

Варто зауважити, що теорія правових механізмів подекуди не досить досліджена. Однак останнім часом вона привертає дедалі більше уваги науковців. За словами С. Алексєєва, найбільш повне розуміння закономірностей певних явищ досягається в результаті дослідження механізму їх дії [6, с. 3]. Сучасні розробки із цього питання ґрунтуються також на працях радянських правознавців, наприклад О. Вітченка, В. Горшенюва, Л. Явича [7; 8; 9].

Також варто зазначити, що останнім часом у правничих наукових джерелах дедалі ширше використовується категорія «механізм». На наше переконання, це пов'язано з усвідомленням того, що не досить мати матеріальні норми та розвинену систему законодавства, потрібні також чіткі механізми втілення їх у життя, що повною мірою стосується конституційно-правової сфери [10, с. 36]. У зв'язку із цим у правовій науці виділяють такі правові категорії: «механізм державної влади» [11, с. 45], «механізм держави» [12, с. 44], «механізми контролю суспільства над владою» [13, с. 14], «механізм правового регулювання» [14, с. 64], «механізм реалізації права (правореалізації)» [15, с. 24], «механізм реалізації правових норм» [16, с. 22], «механізм реалізації Конституції України, конституційних норм» [17, с. 37], «механізм забезпечення правової охорони Конституції України» [18, с. 74], «механізм конституційного впливу на акти державно-правового законодавства» [19, с. 45], «механізм імплементації (реалізації) норм міжнародного права» [20, с. 69], «механізм народовладдя»

[21, с. 23], «механізм реалізації безпосередньої демократії, самоврядування народу, народного суверенітету» [22, с. 29], «механізм управління державними і громадськими справами» [23, с. 18], «механізм реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина» [24, с. 334], «механізм правового гарантування» [25, с. 12], «механізм забезпечення (державою) прав та обов'язків громадян» [26, с. 35] тощо.

Варто вказати також на те, що ці механізми тісно переплітаються між собою, є взаємопов'язаними, а в деяких випадках навіть поглинаються один одним. Наприклад, взаємодія механізму реалізації Конституції України та механізму реалізації основних прав і свобод людини й громадянина виявляється в тому, що реалізація таких прав відбувається не інакше, як через здійснення положень Конституції України, конституційних норм про ці права та свободи. Під час реалізації своїх прав та обов'язків громадянин здійснює конституційні приписи.

На сьогодні серед правознавців немає єдиної позиції щодо елементів механізму правового регулювання, проте вони згодні хоча б у тому, що основними й обов'язковими його елементами є норма права, правовідносини та реалізація (акти реалізації) правових норм. Таким чином, механізм реалізації норм права є одним з елементів (складників) більш загального, широкого механізму правового регулювання.

У свою чергу реалізація правових норм відбувається в таких формах, як дотримання заборон, виконання обов'язків, використання прав і свобод, правозастосування. Саме третя з них – використання прав і свобод – відповідає поняттю реалізації особою її суб'єктивних прав. Механізми реалізації різних видів суб'єктивних прав (особистих, політичних, економічних, соціальних, культурних) мають низку власних рис, що пояснюється їхнім характером і змістом, а кожне окреме конституційне право має власний механізм реалізації, якому притаманні загальні властивості, водночас він є індивідуальним, зумовленим особливостями змісту кожного із суб'єктивних прав [27, с. 87].

На основі дослідження нормативних правових актів і наукових джерел О. Філіппов доходить висновку про те, що механізм забезпечення єдності правового простору має такі ключові особливості:

- 1) закріпленій у Конституції України та інших законодавчих актах;
- 2) поєднується з державними, організаційними, ідеологічними, фінансовими, управлінськими заходами;
- 3) спрямований на забезпечення конституційної законності, державного суверенітету, захисту прав і свобод людини й громадянина;
- 4) забезпечується органами державної влади та посадовими особами, які володіють відповідною компетенцією;
- 5) містить вимоги щодо належного забезпечення та передбачає юридичну відповідальність посадових осіб і державних органів;
- 6) постійно вдосконалюється з урахуванням досягнутих результатів у громадській, політичній, економічній сферах, поповнюється цивілізаційними, прогресивними принципами;
- 7) враховує зарубіжний досвід, вимоги загальновізнаних принципів і норм міжнародного права [28, с. 38].

При цьому, за твердженням В. Радзівської, ефективно працюючий механізм забезпечення єдності правового простору містить такі елементи: конституційно-правові норми, організаційні, ідеологічні та матеріально-технічні заходи, сукупність державних органів [5, с. 83].

Завданням конституційно-правового механізму забезпечення єдності правового простору є формування стійкої правової системи, що сприяє становленню правової держави в Україні та, зрештою, стабільному розвитку

державності й права [29, с. 22]. Саме тому в механізмі забезпечення єдності правового простору можна виділити такі цілі:

- 1) подальший розвиток правових основ вітчизняної державності;
- 2) забезпечення відповідності законодавчих актів нашої держави принципам і нормам міжнародного права;
- 3) досягнення визначеності, несуперечності та відповідної якості нормативних правових актів;
- 4) забезпечення дотримання й захисту прав і свобод людини та громадянина;
- 5) досягнення узгодженості всередині правової системи [30, с. 88].

У конституційно-правовому механізмі забезпечення єдності правового простору головну роль відіграють норми Конституції України. Вона як фундаментальний нормативний правовий акт містить основні принципи й норми вітчизняного права, має верховенство над законами та підзаконними актами, посідає провідне місце в системі законодавства. Конституція України як першочергову мету закріплює вимогу формування правової держави, що передбачає верховенство права в усіх сферах життя. Вона встановлює вимоги до нормативно-правових актів, закріплює їх ієрархію, інакше кажучи, формує каркас усієї правової системи та баланс нормативних правових актів. Конституція України містить основні вимоги до процесу підготовки та прийняття нормативно-правових актів різними органами державної влади [31, с. 220].

Варто зауважити, що розвиток демократії впродовж останніх двох століть відбувався шляхом пошуку оптимальної моделі співвідношення держави та громадянського суспільства, а також застосування адекватної системи управління, яка базувалася б на відповідних принципах. І якщо на початкових етапах розвитку конституціоналізму така категорія, як принципи, була присутня в термінах лише іманентно, то з розвитком позитивізму одним зі стандартів конституцій, їх основою стали принципи організації держави й суспільства [32, с. 51].

Усі сучасні конституції фактично є деклараціями власне принципів і різних їхніх латентних форм. Проте після періоду пошуку й інституціоналізації конституційних принципів настав період їх осмислення та навіть переосмислення. Адже те, що деякі принципи декларуються формально, не означає їх реальну імплементацію, і навпаки. При цьому на розсуд законодавця залишається з'ясування питання про те, чи декларувати нормативні принципи, як свого часу вирішили засновники Конституції США. Проте так звані нові демократії просто переповнюють принципами свої конституційні акти, при цьому не особливо переймаються їх забезпеченням і реальною дією, тим самим формалізуючи це питання та створюючи відповідну проблему [33, с. 57]. Можна скільки завгодно говорити про єдність правового простору згідно з відповідним конституційним принципом, проте реальність від цього не зміниться.

Принцип верховенства конституції означає те, що в системі нормативних актів вона має вищу юридичну силу, а отже, усі інші нормативні акти повинні відповідати їй (не суперечити) [34, с. 190]. Цей принцип досягається шляхом здійснення контролю над актами та діями, що мають нормативний характер, якщо вони, на думку суб'єктів правозастосування, створюють колізію або коли така колізія виявляється в ході правозастосування. Тобто контроль є способом забезпечення верховенства конституції [31, с. 220].

Нині концепція верховенства конституції істотно впливає на теорію конституціоналізму та стає необхідною умовою руху держави до панування права в усіх сферах життя суспільства. Також для сучасного конституціоналізму характерний основоположний принцип – верховенство конституції у правовій системі держави. Фор-

мування українського конституціоналізму як правового явища неможливе без належного забезпечення та втілення в життя принципу верховенства конституції. Із цього приводу Ю. Лімбах, голова Федерального Конституційного Суду Німеччини, слушно зауважує, що концепт верховенства конституції надає конституції найвищої сили у правовій системі [35, с. 8].

Принцип верховенства конституції покликаний показати місце основного закону у правовій системі країни, в ієрархії нормативно-правових актів як її основних складників. Він спрямований на формування та діяльне ставлення громадян до реалізації й відстоювання конституційних прав і свобод. Активне ставлення до конституції та закріплені в ній права сприяють розвитку конституційного патріотизму в країні [36, с. 60]. Саме тому для забезпечення єдності правового простору нашої країни першочерговим завданням суспільної трансформації залишається гарантування стійкості конституційного розвитку.

Однак, за слушним твердженням Т. Подорожної, верховенство конституції держави характеризує не лише її положення в ієрархії нормативно-правових актів. Виступаючи в ролі юридичної основи для розвитку всіх галузей права, чинна Конституція України регулює та закріплює процес створення правових норм та актів, які забезпечують проведення політичних, культурних і соціально-економічних перетворень у суспільстві. Наскільки стабільним та еволюційним буде розвиток самої Конституції України, настільки завершеного характеру набуває реформування державної й суспільної сфер життєдіяльності [37, с. 116]. Оновлення сучасного цивільного, кримінального, трудового законодавства з метою забезпечення єдності правового простору має бути узгоджене з основними принципами та положеннями Конституції України.

Юридичний вимір верховенства конституції може складатися з двох аспектів. Перший – усвідомлення того, що діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб, громадських об'єднань, громадян та інших осіб повинна погоджуватися з конституційними принципами й нормами, що відображають «дух» і «букву» основного закону держави.

Другий аспект верховенства конституції пов'язаний із характером об'єкта конституційно-правового регулювання. Так, норми Конституції України регулюють найбільш значущі суспільні відносини, однак не в повному обсязі. Багато конституційно-правових інститутів конкретизуються й деталізуються в поточному законодавстві або навіть у нормативно-правових актах органів місцевого самоврядування. Тому у практичному сенсі для забезпечення єдності правового простору вагомого значення набуває чітка диференціація конституційних положень, дотримання яких є необхідним відповідно до «букви» Конституції України, і положень, які можуть бути конкретизовані й деталізовані у правотворчій діяльності різних інституцій, насамперед законодавчих органів влади. Останні у своїй діяльності повинні керуватися «духом» Конституції України [37, с. 117].

У зв'язку із цим виникає проблема визначення меж повноважень державних органів та органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб з інтерпретації конституційних норм через нормотворчу та правозастосовну діяльність. У ході такої діяльності не повинні порушуватися основи конституційного ладу, які встановлюються в розділі I Конституції України та поширюються на всю її територію. Із цих позицій роль конституційно-правового регулювання у становленні й розвитку правової системи України важко переоцінити.

Зобов'язальний характер конституційно-правових норм завжди є складовою частиною сучасного розуміння правової системи держави. У різних правових системах сформувалися концепції, у яких провідна роль у регулюванні суспільних відносин відводиться праву. Правова

система не може функціонувати без панування права (насамперед основного закону держави), адже конституція – це найвищий тип права, а конституційне регулювання є найбільш значущим для правової системи. Це пов'язано з тим, що наявність самої конституції багато в чому зумовлює реальне існування конституціоналізму в державі. Необхідність дієвості конституції визначає такий принцип конституціоналізму, як верховенство (або панування) права, за якого конституції відводиться роль основного закону в державі, а інша правотворча діяльність повинна мати конституційну основу та конституційні межі [37, с. 118].

Отже, ефективність механізму забезпечення єдності правового простору базується на Конституції України як ядрі національного законодавства, акті, що володіє вищою юридичною силою, зумовлює вимогу до конституційності нормативно-правових актів, під якою варто розуміти стан відповідності нормативно-правових актів «букві» й «духу» конституційних норм. Тобто конституційність, за твердженням Т. Подорожної, можна розглядати як певний суспільно-політичний режим ефективного функціонування єдиного правового простору, за якого ефективно функціонує держава та всі її інститути. Забезпечення конституційності норм права та однозначного їх застосування всіма правозастосовувачами, досягнення стійкості та стабільності правового регулювання в усіх сферах життя суспільства – це основна мета розвитку правової системи, що відіграє принципову роль і має бути обов'язково досягнута в Україні [37, с. 118].

У ч. 2 ст. 8 Конституції України закріплюється, що вона має вищу юридичну силу й пряму дію та застосовується на всій території нашої держави. Якість вищої юридичної сили Конституції України виражає її місце в ієрархії нормативно-правових актів, що діють в Україні. Окрім того, вона визначає пріоритет дії та застосування конституцій-

них норм. Т. Подорожна, наприклад, пропонує окремо розглядати три частини цієї статті: 1) встановлює принцип верховенства права; 2) встановлює принцип верховенства Конституції України та розкриває сенс цього принципу; 3) встановлює принцип прямої дії Конституції України з відповідним уточненням щодо його застосування щодо прав і свобод людини й громадянина [37, с. 116]. При цьому, на думку вченої, між наведеними принципами немає причинно-наслідкового зв'язку: з принципу верховенства права абсолютно не постає принцип верховенства Конституції України, а що стосується формулювання принципу прямої дії, то краще було б його взагалі не формулювати, ніж встановлювати його необмежену дію щодо всіх норм Конституції України (і загального, і спеціального характеру) [37, с. 116–117].

Отже, принципи Основного Закону України повинні бути сформульовані у вигляді окремих норм, причому загальний принцип (структуруючий) має розкриватися за допомогою додаткових принципів. Відповідно, принцип верховенства Конституції України, оскільки він є структуруючим, має розкриватися за допомогою декількох допоміжних інструментальних принципів із природою, що їх забезпечує. Тобто перша частина норми складається із самого принципу, друга повинна вказувати на те, яким чином він забезпечується (ієрархія норм і їх охорона), а третя частина норми має містити основу забезпечення цього принципу – контроль (конституційний) [37, с. 117].

Таким чином, у конституційно-правовому механізмі забезпечення єдиного правового простору домінуюча роль належить заходам державного примусу, тобто застосуванню заходів конституційно-правової відповідальності. Це свідчить про важливість формування єдності правового простору, що спрямовується на забезпечення цілісності й суверенності держави, національної безпеки та правопорядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- Агафонов С. Проблеми реалізації принципів правової держави в Україні та шляхи їх вирішення. *Юстиніан*. 2006. № 1. С. 22–26.
- Юридический научно-практический словарь-справочник (основные термины и понятия) / авт.- сост. : О. Скакун, Д. Бондаренко ; под общ. ред. О. Скакуна. Харьков : Эспада, 2007. 482 с.
- Шай Р. Правопорядок і законність як ознаки правової держави. *Юридичний вісник України*. 2007. № 28(628). С. 25–27.
- Радзівська В. Формування правового визначення поняття механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 3. С. 81–89.
- Алексеев С. Механизм правового регулирования в социалистическом государстве. Москва : Юридическая литература, 1966. 187 с.
- Витченко А. Метод правового регулирования социалистических общественных отношений. Саратов : Изд-во Саратовского ун-та, 1974. 160 с.
- Горшенев В. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе. Москва : Юридическая литература, 1972. 256 с.
- Явич Л. Проблемы правового регулирования советских общественных отношений. Москва : Госюриздат, 1961. 172 с.
- Рабинович П., Панкевич І. Здійснення прав людини: проблеми обмежування (загальнотеоретичні аспекти) : монографія. Львів : Астрон, 2001. 108 с.
- Щебетун І. Організаційно-правові гарантії місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 ; Нац. юрид. академія України. Харків, 2002. 17 с.
- Летнянчин Л. До питання про механізм реалізації конституційних обов'язків людини і громадянина в Україні. *Проблеми законності: Республіканський міжвідомчий науковий збірник* / відп. ред. В. Тацій. Харків : Нац. юрид. академія України, 2001. Вип. 46 С. 44–48.
- Заєць А. Правова держава в Україні: концепція і механізм реалізації : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.01 ; Київський ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 1999. 36 с.
- Алексеев С. Право: азбука – теория – философия. Опыт комплексного исследования. Москва : Статут, 1999. 712 с.
- Тодыка Ю. Конституционное право Украины: отрасль права, наука, учебная дисциплина : учебное пособие. Харьков : Фолио-Райдер, 1998. 292 с.
- Смирнова Т. Форми реалізації громадянами права на участь у місцевому самоврядуванні за Конституцією України. *Право України*. 1998. № 5. С. 21–24.
- Белов Д., Бисага Ю. Український конституціоналізм: історико-правові засади. *Актуальні питання конституційного права в сучасних умовах суспільного та державного розвитку* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 11 березня 2014 р. Львів : Центр конституційних ініціатив, 2014. С. 36–43.
- Гецко М. Конституційна скарга як інструмент реалізації природного права людини і громадянина в Україні на судовий захист основних прав і свобод. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. Одеса, 2014. Вип. 7. С. 73–77.
- Медушевский А. Сравнительное конституционное право и политические институты : курс лекций. Москва : ГУ ВШЭ, 2002. 512 с.
- Международное право : учебник для вузов / отв. ред. : Г. Игнатенко, О. Тиунов. 2-е изд., изм. и доп. Москва : НОРМА – ИНФРА-М, 2002. 592 с.
- Погорілко В., Федоренко В. Референдуми в Україні: історія та сучасність. Київ, 2000. 150 с.
- Книгін К. Правове визначення референдуму як форми народовладдя: проблеми теорії і практики. *Право України*. 2001. № 11. С. 28–31.
- Скомороха В. Захист прав і свобод людини: практика Конституційного Суду України і європейський досвід. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. праць / гол. ред. С. Ківалов. Одеса : Юридична література, 2002. Вип. 13–14. С. 18–28.

23. Погорілко В. Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика (нормативні документи та коментарі) : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України ; А.С.К., 2003. 652 с.
24. Степаненко В. Влада і незалежний громадський контроль. Щодо проблем демократичного процесу в Україні. *Віче*. 2000. № 6. С. 8–20.
25. Конституційне право України : підручник / за заг. ред. Ю. Бисаги та Д. Белова. 7-е вид., перероб. і доп. Ужгород : Гельветика, 2013. 360 с.
26. Чуб О. Конституційне право громадян на участь в управлінні державними справами : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2004. 205 с.
27. Филиппов А. Конституционно-правовой механизм обеспечения единства правового пространства Российской Федерации : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 «Конституционное право; конституционный судебный процесс; муниципальное право». Чебоксары, 2013. 208 с.
28. Радзієвська В. Формування правового визначення поняття механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 3. С. 81–89.
29. Анненкова В. Правовое пространство современной России: понятие, структура и механизм обеспечения единства. *Конституционное и муниципальное право*. 2005. № 4. С. 22–23.
30. Сучасні проблеми правової системи України : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції / редкол. : Ю. Шемшученко, Ю. Бошицький, О. Чернецька та ін. Київ : Ліра-К, 2012. 514 с.
31. Сліденко І. Принцип верховенства Конституції: варіабельність деяких наслідків дії. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. № 1. С. 50–54.
32. Стецюк П. Основи теорії конституції та конституціоналізму. Лекція п'ята: Класифікація конституцій : посібник. Львів : Астролябія, 2003. Ч. 1. 561 с.
33. Хабриева Т., Чиркин В. Теория современной конституции. Москва, 2005. 681 с.
34. Федоренко В. Конституція України: поняття та юридичні властивості. *Стратегічні пріоритети*. 2008. № 2(7). С. 188–194.
35. Limbach J. The Concept of the Supremacy of the Constitution. *The Modern Law Review*. 2001. Vol. 64. № 1. P. 1–10.
36. Добродумов П. Питання конституціоналізації суспільних відносин. *Право та сучасне суспільство: реалії співвідношення* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 30 березня 2012 р. : у 4 ч. Запоріжжя : Істина, 2012. Ч. 1. С. 60–62.
37. Подорожна Т. Верховенство конституції України та конституціоналізація правової системи: діалектика взаємодії. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2013. № 6-1. Т. 1. С. 115–118.

УДК 342.7

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ: КОНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ

CURRENT CHALLENGES FOR THE PROTECTION OF SOCIAL RIGHTS: CONSTITUTIONAL ASPECTS

Ковтун В.І.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри конституційного права України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

У статті висвітлені різні підходи до осягнення феномену соціальної держави, враховуючи теоретичні доктрини, судову практику й аналіз наявних традицій сучасного конституціоналізму. Розкривається сучасний стан та формування її моделі, що відбувається у процесі руху від висунення загального поняття соціальної держави та далі, через аналіз позитивно-правової конкретики. Можливість реалізації соціальних прав залежить не стільки від того, як сформульовані відповідні конституційні положення, скільки від діяльності політичних гілок влади, а також від захисної ролі судового корпусу. Підкреслюється особлива роль судових юрисдикцій різних правопорядків у розумінні ідеї соціальної держави. Зокрема, наведені приклади із судової практики Конституційного Суду Латвійської Республіки щодо так званих «кризових справ». У сучасній доктрині прав людини простежуються нові підходи до соціальних прав: вони починають визнаватися суб'єктивними правами, що підлягають судовому захисту, тоді як можливість судового захисту інших конституційних прав приймається без особливих проблем. Процес визнання соціальних прав як конституційних проходив набагато повільніше, ніж щодо цивільних і політичних прав. Соціальні права (не заперечуючи їхнього конституційного статусу) відносять до числа позитивних прав, для здійснення яких від держави потрібне вжиття конкретних економічних заходів, тоді як цивільні і політичні права завжди характеризувалися як негативні права, які є свого роду «безкоштовними» для держави. Виокремлено специфіку судового захисту соціальних прав людини, пов'язаних з особливостями їх реалізації в умовах політики жорстокої економії. Обсяг гарантованих соціальних прав українською державою дає можливість говорити про спостереження занепаду соціал-демократичних цінностей у європейському конституціоналізмі. Про це свідчить і той факт, що серед представників політикуму знизився рівень заклопотаності економічною нерівністю в державі. У свою чергу, це може призвести до появи нової загрози під назвою «конфлікт поколінь», саме серед працюючих громадян та громадян пенсійного віку в момент забезпечення соціальних прав.

Ключові слова: Конституція, держава загального добробуту, соціальна держава, права людини, конституційний суд.

The article outlines different approaches to comprehending the phenomenon of the welfare state, taking into account theoretical doctrines, jurisprudence and analysis of existing traditions of modern constitutionalism. It reveals the current state and formation of its model, which occurs in the process of moving from the promotion of the general concept of the welfare state and beyond, through the analysis of positive legal specifics. The possibility of exercising social rights depends not only on the formulation of relevant constitutional provisions, but on the activity of political branches of government, as well as the protective role of the judiciary. The special role of judicial jurisdictions of different law and order in understanding the idea of the welfare state is emphasized. In particular, examples from the jurisprudence of the Constitutional Court of the Republic of Latvia on so-called "crisis cases" are given. In the modern doctrine of human rights, new approaches to social rights are observed: they begin to be recognized as subjective rights, which are subject to judicial protection, while the possibility of judicial protection of other constitutional rights is accepted without special problems. The process of recognizing social rights as constitutional was much slower than in relation to civil and political rights. Social rights (without denying their constitutional status) are among the positive rights for which the state requires the adoption of specific economic measures, while civil and political rights have always been characterized as negative rights, which are kind of "free"